

- MENDELU
- Ústav
- vědecko-pedagogických
- informací a služeb

Citační styl Knihovna doporučuje - Jak správně citovat

Bc. Lukáš Konečný

Ústav vědecko-pedagogických informací a služeb

Obsah

Terminologie	3
Proč citujeme?.....	3
Zásady citační etiky.....	3
Plagiátorství.....	3
Jak předcházet plagiátorství.....	4
Příklady plagiátorství.....	5
Druhy citací.....	7
Přímá citace.....	7
Parafráze.....	7
Než začneme citovat	7
Knihovna doporučuje – citační styl	8
Tvůrce.....	8
Stručný výtah:.....	11
Rok.....	12
Název	12
Vydání.....	12
Místo.....	12
Nakladatel (vydavatel).....	12
Ročník a číslo	13
Rozsah stran	13
Identifikátor.....	13
Dostupné z:.....	13
Závěr	14

Terminologie

Citace

- Odkaz v textu ve formě autora a roku, kterým odkazujeme na použitý zdroj uvedený v soupisu literatury (soupis bibliografických citací)

Bibliografická citace

- Záznam citovaného zdroje, který obsahuje údaje o použitém zdroji (řadíme abecedně)

Proč citujeme?

- Prokazujeme znalost problematiky obsažené v naší práci
- Odkazujeme čtenáře na další literaturu (již se dané téma řešilo, apod.)
- Uvedenou literaturou podkládáme závěry ve svém výzkumu
- Identifikujeme použité zdroje pro možnost jejich zpětného dohledání
- Dodržujeme citační etiku a [Autorský zákon](#)

Zásady citační etiky

- Uvádíme všechny použité prameny
- Neuvádíme prameny, které jsme nepoužili
- Necitujeme své vlastní publikace, pokud nemají s aktuální prací nic společného
- Citujeme tak, aby bylo možné identifikovat a získat citovaný pramen

Plagiátorství

- Doslovné převzetí (zkopírování) cizího textu a jeho použití bez uvedení jeho citace
- Použití obrázků, tabulek, grafů, apod. bez uvedení citace a odkazu na původní zdroj
- (ne)úmyslné opomenutí citace některého využitého zdroje
- Absence zdroje, příp. nedostatečné či nesprávné citování
- Nedostatečné odkazování v textu
- Doslovná citace není ukotvena v uvozovkách
- Sestavení textu z doslovných úryvků více zdrojů
- Nesprávné parafrázování:
 - Necitování zdroje, odkud myšlenku čerpáme
 - Změna slovosledu či pozměnění výrazů původního textu bez uvedení doslovné citace

Jak předcházet plagiátorství

- Uvést a odkázat na původní zdroje všech textů, údajů, závěrů, myšlenek, názorů, atd. převzatých do textu práce
- Uvést zdroj a přesné umístění převzatých obrázků, tabulek, grafů, schémat, apod.
- Správně odkazovat citacemi v textu práce na zdroje v seznamu použité literatury
- Ocitovat i cizojazyčné zdroje, ze kterých čerpáme, příp. odkud jsme přeložili úryvek
- Neuvádět cizí názory, myšlenky a nápady jako své vlastní
- Správně parafrázovat

Příklady plagiátorství

Pro lepší pochopení problematiky plagiátorství jsou uvedeny následující příklady.

Příklad č. 1:

Nejdříve text ze zdrojového dokumentu.

Experimentální kuchyně studentům nyní umožňuje prakticky si vyzkoušet **klasické** i **nové** postupy při **přípravě pokrmů za použití** nejmodernějších technologií, aby byla zachována co nejvyšší **nutriční** hodnota a současně byly dodrženy zásady přípravy pokrmů respektující zdravotní stav a potřeby pacienta, za dodržení **správné hygienické a výrobní praxe**.

Nyní studentova verze, kterou uvedl ve své závěrečné práci.

Experimentální kuchyně studentům nyní umožňuje prakticky si vyzkoušet **tradiční** i **novodobé** postupy při **vaření jídel s využitím** nejmodernějších technologií, aby byla zachována co nejvyšší **výživová** hodnota a současně byly dodrženy zásady přípravy **jídel zohledňující** zdravotní stav a potřeby pacienta, za dodržení **správných hygienických a provozních postupů**.

Komentář:

1. Student neocitoval zdrojový dokument.
2. Student převzal celý odstavec a pozměnil slova tak, aby hned nebylo patrné, že text převzal.

Správně by mělo být:

„Experimentální kuchyně studentům nyní umožňuje prakticky si vyzkoušet klasické i nové postupy při přípravě pokrmů za použití nejmodernějších technologií, aby byla zachována co nejvyšší nutriční hodnota a současně byly dodrženy zásady přípravy pokrmů respektující zdravotní stav a potřeby pacienta, za dodržení správné hygienické a výrobní praxe.“
(Hrnčířová, 2020)

V soupisu bibliografické literatury by pak byla následující citace:

HRNČÍŘOVÁ, D. 2020. Nová experimentální dietní kuchyně na 3. lékařské fakultě Univerzity Karlovy. *Výživa a potraviny*. **75**(3), 34-35. ISSN 1211-846X.

Příklad č. 2:

Nejdříve text ze zdrojového dokumentu.

Předchlazování vodou

Klasický zchlazovač s ledovou vodou je tunel o délce 12-15 m, jímž jsou produkty transportovány po páse a sprchovány chladícím médiem, které se dochlazuje ledem nebo mechanickým chladícím zařízením. |

Nyní studentova verze, kterou uvedl ve své závěrečné práci.

„Klasický zchlazovač s ledovou vodou je tunel o délce 12-15 m, které se dochlazuje ledem nebo mechanickým chladícím zařízením.“ (Goliáš, 2011)

V soupisu bibliografické literatury má student citaci.

GOLIÁŠ, J. 2011. *Skladování ovoce v řízené atmosféře*. Praha: Brázda. ISBN 978-80-209-0386-0.

Komentář:

1. Student uvádí přímou citaci, i když vynechal celou vedlejší větu.

Správně by mělo být:

„Klasický zchlazovač s ledovou vodou je tunel o délce 12-15 m, jímž jsou produkty transportovány po páse a sprchovány chladícím médiem, které se dochlazuje ledem nebo mechanickým chladícím zařízením.“ (Goliáš, 2011)

NEBO

„Klasický zchlazovač s ledovou vodou je tunel o délce 12-15 m, [...], které se dochlazuje ledem nebo mechanickým chladícím zařízením.“ (Goliáš, 2011)

V soupisu bibliografické literatury:

GOLIÁŠ, J. 2011. *Skladování ovoce v řízené atmosféře*. Praha: Brázda. ISBN 978-80-209-0386-0.

Pokud přímo citujeme, tak je nutné uvádět vždy celý text nebo můžeme využít pomocné výpustky -> [...] tedy vynecháme část textu při zachování významu citovaného textu.

Druhy citací

Přímá citace

- Doslovně převzatý text, který uvádíme v uvozovkách
- Autory i zdroje citujeme

Parafráze

- Vyjádření textu vlastními slovy a vlastním stylem, avšak bez změny významu; text neuvádíme v uvozovkách autory i zdroje citujeme
- **POZOR** na pouhou záměnu slov synonymy, nebo dokonce pouhé přeskupení slovosledu ve větě!

Komentář:

Všeobecně známá fakta není potřeba citovat. Jedná se o takové informace, které jsou obecně známé, patří k základnímu vzdělání každého člověka, jsou nezpochybnitelné a také snadno ověřitelné ve všeobecných publikacích (encyklopedie nebo učebnice).

Než začneme citovat

- Ujasnit si typ dokumentu + formu dokumentu -> najít příslušný vzor citace
 - **Není nutné** si pamatovat vzory citací pro jednotlivé dokumenty -> mnohem důležitější je **vědět, kde daný vzor najít a pracovat podle něj.**
- Citace by měla být úplná, přehledná, jasná
- Pořadí údajů je **přesně stanovené** citačním stylem Knihovna doporučuje
- Bibliografické citaci **musí být jednotné** v celé naší práci (jednotný styl, formát a interpunkce)
- Údaje **přebíráme vždy z citovaného zdroje** (z dokumentu, se kterým pracujeme):
 - Titulní list (úvodní obrazovka, webová stránka, etiketa na disku, apod.)
 - Případně rub titulního listu
 - Tiráž
 - Hlavička stránky, obálky, obalu, letáku, apod.
- Údaje se zapisují v jazyce, ve kterém jsou uvedeny v citovaném dokumentu (viz. poznámky v jednotlivých částech v kapitole Knihovna doporučuje – citační styl)

Knihovna doporučuje – citační styl

Tento návrh citačního stylu – Knihovna doporučuje, byl vytvořen na základech normy ISO 690 a Harvardského systému a upraven do podoby pro lehké osvojení a pochopitelnost.

Níže jsou uvedeny základní povinné údaje společně s komentářem.

Tvůrce

Při odkazování v textu můžeme využít několik podob.

Přímá citace:

- „... se názory liší.“ (Svoboda 2014, s. 26) nebo (Svoboda, 2014¹, s. 26²)
- Svoboda (2014, s. 26) uvádí, že ...
- Podle Svobody (2014, s. 26) je ...

Parafráze:

- Podle Svobody (2014, s. 26) je možné ... rozdělit skupiny ...
- Jak uvádí Svoboda (2014, s. 26) ...
- Touto problematikou se zabývali také Svoboda (2014, s. 26) a Pokorný (2015).
- Výsledky výzkumu poukázaly na značný ... (Svoboda 2014; Pokorný 2015)

¹ Je možné používat oba způsoby – s čárkou i bez – ale zvolený způsob musíme dodržet v celé práci. Pro účely tohoto dokumentu bylo dále u uvedených příkladů, vybrán způsob s čárkou.

² Strany uvádíme podle našeho uvážení – především slouží pro naši a čtenářovu dohledatelnost.

Výše uvedená pravidla jsou dále upravena podle počtu tvůrců viz. následující tabulky:

Harvardský systém - zaznamenávání odkazů v textu		
Typ	Odkaz v textu	Bibliografická citace v soupisu literatury
1 tvůrce	<p>Rozhodujícím předpokladem pro takovou práci.... (Müller, 2009).</p> <p>Podle Müllera (2009) je rozhodujícím předpokladem....</p>	MÜLLER, Manfred. 2009. <i>Výcvik ochranného psa: chov, výcvik, zkoušky a hodnocení</i> . Praha: Brázda. ISBN 978-80-209-0368-6.
2 tvůrci	Diskuze se soustředila na (Boddy, Lambek, 2013)	BODDY, Janice; LAMBEK, Michael (eds.). 2013. <i>A Companion to the Anthropology of Religion</i> . Oxford, UK: John Wiley & Sons. ISBN 9780470673324. eISBN 9781118605936. Dostupné z: https://doi.org/10.1002/9781118605936
3 tvůrcismrky čerpají část vody (Lidwell, Holden, Butler, 2011).	LIDWELL, William; HOLDEN, Kritina; BUTLER, Jill. 2011. <i>Univerzální principy designu: 125 způsobů jak zvýšit použitelnost a přitažlivost a ovlivnit vnímání designu</i> . VAIDA, Pavel překl. Brno: Computer Press, a. s. ISBN 978-80-251-3540-2.
4 a více tvůrců Způsobují onemocnění u jelení zvěře (Forejtek et al., 2013)	FOREJTEK, Pavel et al. 2013. <i>Zdravotní problematika zvěře: příručka pro mysliveckou praxi</i> . Brno: Středoevropský institut ekologie zvěře. ISBN 978-80-7305-652-0.

Harvardský systém - zaznamenávání odkazů v textu		
Typ	Odkaz v textu	Bibliografická citace v soupisu literatury
bez tvůrce	Lidové léčitelství zná sedmikrásku obecnou.... (Léčivé rostliny, 2010)	<i>Léčivé rostliny</i> . 2010. Přeložila Jana JINDROVÁ. Praha: Ottovo nakladatelství. ISBN 978-80-7360-588-9
více děl jednoho tvůrce ve stejném roce - v jedné citaci	Proteiny jsou důležitou složkou mléka.... (Tamime, 2006a; 2006b)	TAMIME, A. Y. (ed.). 2006a. <i>Brined cheeses</i> . Oxford: Blackwell Pub. ISBN 1-4051-2460-1. TAMIME, A. Y. (ed.). 2006b. <i>Fermented milks</i> . Oxford: Blackwell Science/SDT. ISBN 0-632-06458-7
více děl jednoho tvůrce - v jedné citaci	... Hostitelskou rostlinou housenky běláška zelného bývá brukvovitá zelenina (Laštůvka, 2004; 2008)	LAŠTŮVKA, Zdeněk. 2004. <i>Zoologie pro zemědělce a lesníky</i> . 3. vyd. Brno: Konvoj. ISBN 80-7302-065-3 LAŠTŮVKA, Zdeněk. 2008. <i>Denní motýli (Rhopalocera) zemědělské krajiny: metodika hodnocení biodiverzity a zdravého prostředí</i> . Brno: Biocont Laboratory. ISBN 978-80-904254-0-8

Harvardský systém - zaznamenávání odkazů v textu

Typ	Odkaz v textu	Bibliografická citace v soupisu literatury
dvě díla různých tvůrců - v jedné citaci	Lichořeřišnice je známá svými antibiotickými účinky.... (Gato, 2013; McVicar, 2005)	GATO, Martin. 2013. <i>Léčivé rostliny v praktickém bylinkářství, kosmetice a kuchyni</i> . Olomouc: Rubico. ISBN 978-80-7346-156-0. MCVICAR, Jekka. 2005. <i>Velká kniha o bylinkách</i> . Praha: Knižní klub. ISBN 80-242-1218-8.
korporace jako tvůrce	„.... Poskytujeme služby, které přináší klientům....“ (©Epravo.cz, 2017-01-25). Dostupné z: https://www.epravo.cz/ostatni/o-nas/ a.s, 1999-2017).	©EPRAVO.CZ, a.s. 1999-2017. O nás. <i>EPRAVO.CZ</i> [online]. [cit. 2017-01-25]. Dostupné z: https://www.epravo.cz/ostatni/o-nas/
příspěvek	„Daň z nemovitých věcí se stanovuje na zdaňovací období....“ (Procházková, 2017)	PROCHÁZKOVÁ, Jana. 2017. Novinky na dani z nemovitých věcí na zdaňovací období roku 2017 In: <i>účetní-portál.cz: když chceš vědět víc</i> [online]. 6. 1. 2017 09:47 [cit. 2017-01-25]. Dostupné z: http://www.ucetni-portal.cz/novinky-na-dani-z-nemovitych-veci-na-zdanovaci-období-roku-2017-1058-c.html

Stručný výtah:

- Obecně platí, že pokud máme 4 a více tvůrců, tak píšeme pouze prvního tvůrce a zkratku et al.³
- U odkazu v textu píšeme pouze příjmení tvůrce bez kapitálek. Pokud máme více tvůrců tak je oddělujeme čárkou. (Stále platí pravidlo 4 a více tvůrců)
- U bibliografické citace uvádíme tvůrce ve formátu: PŘÍJMENÍ, křestní jméno. Tento formát platí i pro více tvůrců než jednoho. Příjmení tvůrce píšeme kapitálkami. Pokud máme více tvůrců, tak je oddělujeme středníkem. Jinými slovy: PŘÍJMENÍ, křestní jméno; PŘÍJMENÍ, křestní jméno; PŘÍJMENÍ, křestní jméno. (Stále platí pravidlo pro 4 a více tvůrců)
- Jakmile máme tvůrce vypsané tak zakončíme tečku a píšeme rok.
- Pokud je tvůrce/tvůrci editor/editoři, popřípadě překladatelé, tak píšeme příslušnou zkratku za posledního uvedeného autora v daném jazyce jaký je originální dokument a v závorkách.

Editor -> CZ = (ed.).
AJ = (ed.).

Při množném čísle -> CZ = (ed.).
AJ = (eds.).

Překladatel -> CZ = (překl.).
AJ = (transl.).

Při množném čísle -> CZ = (překl.).
Při množném čísle -> AJ = (transl.).

³ Zkratka převzatá z latiny – uvádíme jak u CZ tak i u AJ dokumentů

Rok

Aneb rok vydání daného zdroje (popřípadě datum publikování).

- Pokud je v dokumentu (může být i na webové stránce) uveden copyright, píše se před rok vydání značka ©.
- Pokud je datum publikování zjevně chybné, uvádí se oprava do hranaté závorky -> [2001]
- Pokud není rok v dokumentu uveden, tak je možné jej dohledat z jiného zdroje nebo odhadnout – píšeme jej také do hranaté závorky.
- Jestliže není možné rok dohledat, lze uvést: [b.r.] -> bez roku

Název

- Uvádíme vždy vše, co vidíme.
- Pokud máme i podnázev, tak píšeme ve tvaru: Název: podnázev
- Název píšeme kurzívou -> zde POZOR na situace, kdy citujeme kapitolu z knihy, zde neuvádíme kurzívou název kapitoly, ale název celé knihy⁴.

Vydání

- Pokud má zdrojový dokument uvedeno vydání, tak ho uvádíme (například knihy)
- Výjimkou je situace, kdy je ve zdrojovém dokumentu uvedeno 1. vydání. V tomto případě tento údaj neuvádíme.

Místo

- Uvádíme tak, jak je uvedeno v dokumentu.
- Pokud se jedná o menší město, uvádíme do kulatých závorek doplňující informaci (stát, provincii, kraj) – jako příklad: London (Ontario).
- V případě více míst uvádíme pouze první, tedy více významné (hlavní město dané země)

Nakladatel (vydavatel)

- Mezi Místem a Nakladatelem dáváme **dvojtečku** -> Místo: Nakladatel
- Osoba nebo korporace odpovědná za publikování dokumentu.
- Může jít o vydavatele, výrobní společnost, distributora, výrobce, tiskárnu a podobně.
- Pokud je více vydavatelů, tak se uvádí pouze první z nich.

⁴ U příkladových dokumentů naleznete vždy přesné označení názvu, který má být v kurzívě.

Ročník a číslo

- Uvádíme u článků z časopisů
- Ročník uvádíme vždy tučně a číslo vkládáme do závorek -> **ročník**(číslo)

Rozsah stran

- Pokud citujeme část knihy/článek a podobně, tak musíme uvádět rozsah stran.
- Zde pozor! U **kapitoly z knihy uvádíme zkratku s. nebo p.** (podle jazyka zdrojového dokumentu), ale u **článků z časopisu žádnou zkratku neuvádíme.**

Identifikátor

- ISBN/ISSN/eISBN/eISSN
 - Nejdůležitější údaj pro zpětné dohledání zdrojového dokumentu, ze kterého jste čerpali
 - Pokud nenajdeme výše zmíněné identifikátory tak uvádíme DOI (viz. níže) popřípadě URL (viz. níže)

Dostupné z:

- Uvádíme DOI pokud je známé a pokud není uvedeno, tak uvádíme URL adresu.
- DOI i URL píšeme vždy v celém tvaru -> například:
<https://doi.org/10.1079/9781786394811.0177>

Závěr

Příklady druhů dokumentů a jejich vzorové bibliografické citace naleznete na stránkách knihovny: <https://uvis.mendelu.cz/icuk-citace-a-citovani>

Veškeré dotazy můžete směřovat na: lukas.konecny@mendelu.cz